

Historisk Arkiv - 96 24 10 60 Vendsyssel historiske Museum, Museumsgade 2, 9800 Hjørring	J. nr. 502/2004	L 800581
	LHA: 821 01	S.nr MC211
Kort resume: Interview m/Johannes Grønbæk om Skalleruplejren. Seniortimen med Jens Therkildsen, Henny Jensen, Alf Nissen. Udskrift findes: L800581/mappe.	Sted: 821 71 90 HJ Skallerup sogn, øvr. lokaliteter	
	Datering: 13/6-1989.	
	Tekniske oplysninger: 1 kassettebånd. Placering: MC211.	
Klausuler: Almindelige regler	Varighed: 50,2 min.	
	Reg.d. 19/10/2004 af CKJ Godk.	
Bemærkninger:		
<p>Indhold:</p> <p>Side</p> <p>1 Indhold.</p> <p>2-4 99.4 Johannes Grønbæk - tidligere politiassistent - er i Seniortimen for at fortælle om flygtningelejren i Skallerup, som fungerede et par år efter krigen. Der var 45 betjente. Lejren var omgivet af et fire meter højt dobbelt pigtrådshegn med pigtrådsruller imellem. Der var en episode, hvor en udefrakommende har opsøgt lejren via et hul i hegnet og fraterniseret med de tyske flygtninge. Det blev opdaget ved, at der var solgt et par barnevogne til lejren. Grønbæk fortæller om, hvordan de pågreb danskeren.</p> <p>4-8 Der var ca. 3000 i lejren og deriblandt fine folk også. De var fra østpreussen, hvorfra de var fordrevet af russerne. Når de skulle ud fra lejren, blev de visiteret, og man tog alt fra dem. Vagten var bevæbnet med maskinpistol, og der var fodpatrulje hele vejen rundt hele døgnet. De skulle være bevæbnet, og der var desuden vagttårn.</p> <p>9-10 Flygtningelejren blev siden lavet til ferieby. Før den blev oprettet, var flygtningene inde i byerne i Hjørring og Frederikshavn. Fra Skalleruplejren blev de sendt hjem i små portioner. Engang var kirkeministeren med inde i lejren, og de så et teaterstykke med skuespillere fra Berlin. De havde et centralt køkken i lejren og kakkelovne, men de frøs.</p> <p>10-11 Jens Therkildsen fortæller om, da han var med til at modtage flygtninge i Sønderjylland i 1945.</p> <p>12-14 Johannes var i 1939 i Sønderjylland sammen med mange andre politifolk for at snuse blandt spioner og andre. Der tales om det, og Jens fortæller om sine oplevelser fra krigens tid.</p>		
Udskrevet 13/12/2004 af CKJ		S. 1

Historisk Arkiv - 96 24 10 60 Vendsyssel historiske Museum, Museumsgade 2, 9800 Hjørring	J. nr. 502/2004	L 800581
	LHA: 821 01	S.nr MC211
15-18	Skalleruplejrens beliggenhed var øde. Kommandantskabet lå udenfor pigtråden. Mange af betjentene var fremmede. Da lejren blev nedlagt, smed man pigtråden i en mergelgrav og der blev lavet ferieby. De havde ikke militær i lejren.	
19-20	Grønbæk fylder 92. Han vil gerne medvirke i programmet igen en anden gang. Der sluttet.	
Reg. d. 19/10/2004 af CKJ Godk.	Udskrevet 13/12/2004 af CKJ	S. 2

TILHØRENDE HENVISNINGER

Interview m/Johannes Grønbæk om Skalleruplejren.
99.4 Grønbæk, Johannes 1898-????, Hjørring, politiassistent
821 71 90 1935-1989

Interview m/Johannes Grønbæk om Skalleruplejren.
32.74 Skallerup Klit flytgingelejre
821 71 90 1935-1950

Lydbånd: L800581.
Journalisering: 502/2004.
Emne: Om Skalleruplejren. Hjørring Nærradio, Seniortimen.
Fortæller: Johannes Grønbæk.
Født: 14/1-1898.
Interviewer: Jens Therkildsen.
Dato: 13/6-1989.
Renskrift: Claus K. Jensen, oktober 2004.

[musik]

HJ: De hører Hjørring Nærradio. God aften. Vi sender Seniortimen. De kan høre os på 104,7 Mhz og på 105,0 Mhz. I studiet i aften har vi en gæst, og det er forhenværende politiassistent Johannes Grønbæk. Velkommen. Og så har vi Jens Therkildsen, og vi har Alf Nissen og Henny Jensen. Og i teknikken sidder Jan Frydkjær, og så kommer Morten Stubgård. Også velkommen til jer. Vi skulle i aften have hørt en udsendelse med fru Ellen Schärfe, men på grund af sygdom må vi vente til en anden gang. I stedet for så tager vi som sagt Johannes Grønbæk i aften, og så vil vi gerne høre, hvad du har at fortælle. Du skulle jo fortælle noget om Skalleruplejren.

JG: Ja.

HJ: Ja. Og værsgo Therkildsen. Vil du begynde?

JT: Ja vi har bedt Grønbæk komme herop for at fortælle om et ganske bestemt emne, som nogen måske nok har glemt. Der var engang for mange år siden, det lad os sige det var efter krigen. Mange gange må jeg jo sige Grønbæk, det var ikke boerkrigen, det var 2. verdenskrig ikke. Der var der flygtningelejr i Skalleruplejren. Og den blev egentlig lavet som flygtningelejr men ? var vel nok far til den, og som man ved så blev den jo altså til ferieby siden, men dengang der tog man altså chancen og fik bygget en hel by derude med rensningsanlæg og hele historien, og så sendte man tyske flygtninge derud. Vi havde jo haft flygtninge her i byen. Mange det vil Grønbæk fortælle om, de havde været indkvarteret på skoler og rundt omkring og så på et eller andet tidspunkt, så fandt man ud af efter krigen, at man kunne samle dem alle sammen ude i Skalleruplejren, og der var Grønbæk ude, og han var med i ledelsen af lejren derude - af bevogtningen og det jeg først vil bede ham om egentlig - nu kender vi jo alle sammen feriebyen i dag, og Grønbæk vil fortælle os lidt om, hvordan der egentlig så ud derude, dengang du kom derud. Kan du ikke fortælle os lidt om det Grønbæk?

JG: Jo. Det var jo var jo noget nyt, og jeg husker, da jeg kom ind første gang, der havde der været en der i forvejen en kollega. Der var en kollega fra Ålborg ? der havde ledelsen. Jeg tror, at der var 45 politimænd derude, og det var reservebetjente, og der var hegn omkring selve lejren, og hegnet det var 4 kilometer, og det var dobbelt. Der var to meter imellem hegnet, og så var der ruller - pigtrådsruller derimellem men...

JT: Hvor højt var hegnet egentlig, tror du?

JG: Det var fire meter.

JT: Var det fire meter højt?

JG: Ja. Og de kunne jo ikke kravle over men de kunne ? havet det ødelagde det, men jeg tror, jeg ved ikke, om vi skulle egentlig begynde med begyndelsen.

JT: Jo.

JG: Og der var vagt. Vi havde vagt dernede, og der var ingen, der kunne komme ind i lejren, med mindre de havde havde kort der til. Vi to ledere vi havde nøgler, vi havde kunne komme ind, når det passede os, men de såkaldte politibetjente de kunne ikke.

JT: Grønbæk nu inden vi nu fortsætter. Der er mange der ikke ved noget som helst om det der, og det jeg bare lige vil slå fast, det folk skal vide, at flytninge de var jo altså lukket helt af for resten af samfundet og måtte ikke komme i kontakt med nogen.

JG: Nej. Det måtte de ikke.

JT: Det var derfor...

JG: Det måtte de ikke. Der var jo, selvfølgelig der var jo arbejds? og sager derinde der passede maskiner og sager, men det må de ikke komme i nærheden af flytninge, og så gjorde de det alligevel. Og jeg husker, det var fra isenkræmmer Kås, der blev det sagt, der var solgt to barnevogne oppe? til lejren, og vi lurede lidt på det her vi to ledere, og så lavede vi to hold, og vi skulle så ind i lejren, og se hvad egentligt der foregik derinde, og der havde jeg fået en forbistret bronkitis. Det var jo koldt dernede. Hundekoldt. ? nok se hvordan det så ud. Og vi låste op til lejren, og min kollega han kom foran med sit hold, og da jeg var nået et par skridt, så faldt jeg, kunne jeg knageme ikke mere. Så tog luften? mig. ? sagde; fortsæt. Og da jeg kom så hen til barakken, så er der en af kollegaerne der siger; ja ham der det kan ikke være ham. Han taler tysk. Nå gå lige til side sagde jeg. Så skal jeg knageme nok få ham til at tale dansk. Og det fik jeg. Og samtidig er der en, der råber derhenne. Han er far til mit barn. Haps. Så blev han anholdt. Det var fraternisering. Det kunne jo aldrig gå. Og samme dame hun måtte også med ind. Nu er jeg ikke sådan særlig stiv i tysk ? der husker, vi var på skole dengang.

JT: Ja ja.

JG: Men så fik jeg en reservebetjent, der var student til at hjælpe mig. Og hun var lynene gal. Og jeg anholdt hende, og hun blev sat i spjældet.

JT: Ja det var tyskeren ikke? En tysk flygtning?

JG: Jo jo. Det var en tysk pige. En tysk - ja tysk hun var ikke pige men det var ? vist nok. Nå. Men der havde vi en ? der hed en fru ?. Hun var gift med en læge, og hun de boede på sygehuset. Og jeg tog så derud og sagde; hvad skal vi gøre ved den kvinde? Ja sagde fru ? Hun var jyde. Hun var frisk. Hun havde nok trængt til noget. I må hellere lukke hende ud, og det gjorde vi. Så hørte vi ikke mere til det.

JT: Grønbæk nej det der nu siger du - hvordan var han kommen ind. Det var en dansker, der var kommen ind.

- JG: Ja altså havet havde ødelagt hegnet. Det var ?, det var blevet rustent. Og så kravlede skidtet jo ind der. Der var to ? det var (skavboer?) Det kunne ? sige.
- JT: Men nu skal du jo, nu skal du jo så huske at fortælle os, at i den lejr der var jo mange piger koner og næsten ingen mænd. De var for gamle mændene derude, var de ikke det?
- JG: Der var ca. 3000 i alt dernede i lejren, og der var imellem, der var komtesser ?, og der var grever, og der var friherrer. Det var vist nok ingen baroner. ? engelsk titel og de var meget storsnude til at begynde med, men på slutningen der kunne de godt hjælpe de ældre damer, for det var jo ældre damer, der var der. Og jeg husker, jeg husker engang, vi skulle ind i lejren, og vi havde ?? på os de her fyre. Og så var der noget, som jeg synes, der var lidt uanstændigt, og det var, de tyske - hvad er det de hedder - fartøjer der skulle ?
- JT: Ja.
- JG: Og det var ene officerer i øvrigt, og de fik ministeriets tilladelse til at gå ind og besøge dem. Og der kan jeg huske, vi havde to rengøringskoner. De var katolikker ? og så snart ? så havde de travlt med at få spandene væltet og ? ind i lejren igen. Og vi døjede med at få dem ud de her fyre, og de her officerer de var ? men ud kom de ? Sådan gik det hver gang. Vi havde altså vores egen vores egen barak, og den den blev kaldt kommandantboligen. Der boede vi to mand inde. Det lød meget flot.
- JT: Men Grønbæk du var inde på det der før. Vi har mange lyttere, som slet ikke kender noget til det der. Men du skal egentlig fortælle; det var jo ulovligt og i det hele taget at komme i kontakt med de tyske flygtninge, og det kaldte man at fraternisere.
- JG: Det var det.
- JT: Og det stod et eller andet sted i en eller anden lov, at det kunne man straffes for. Hvad kostede det? Kan du huske det?
- JG: Se jeg tror ikke, vi havde nogen, der fik spjældtur. De fik jo en klækkelig bøde, og der var særlig en dame, der kom op til mig i kommandantboligen og beklagede sig over, at hendes mand havde været på det hold, og hun havde to voksne (døtre?) Skal han ind og sidde sagde ? Nej sagde ? Nu skal jeg ? med politimester ? Og han var altid meget forståelig. Vi giver ham den mindste bøde, sagde han, og det vil glæde alle. Det er godt nok. Men hvordan det gik med skavboerne?, det husker jeg nu ikke, men de var i hvert fald i retten, og jeg overværede ikke den retshandling, så det ved jeg altså ikke. Men det var jo, det var jo en underlig tid faktisk da, for jeg kunne godt sige, at jeg misundte ikke de flygtninge, der var der. De var jaget af de her tyske horder eller russiske horder, der kom ind fra øst. Det var ene østprøjsere, og jeg kan huske, inden jeg tog afsted der til København. Jeg var der altså i otte måneder og så rejste til København i fem. Jeg var næsten aldrig hjemme. Hun var meget ene, men det gik endda. Men de begyndte at skulle hjem, og så var der jo et par klør? - der var

et par klør, der stak af.

JT: Et par tyskere fra lejren.

JG: Et par tyske drenge derinde fra. Og gud ved, hvor de skulle hen. De vidste jo tyske skibe de lå i Hirtshals havn. Og jeg startede nimbussen og kørte med lynets fart for at få fat i dem, men jeg fandt dem ikke. Og så gik jeg ned i en plantage, og der lå jeg og lurede lidt på, om de skulle være der. Så pludselig så springer der knageme et rådyr op. Jeg havde nær fyret pistolen af ? Nå men vi fik besked på, at de var inde i lejren igen, og jeg gik aldrig ind i lejren, undtagen jeg havde pistolen i bæltet.

JT: Jamen tyskerne de havde da ingen våben?

JG: De havde ingen våben, men det var altså - det havde man jo dengang. Og jeg kommer ind, og der var en madame, hun var i et par gamle ? ? med snuden. Og hun var gal. Hun sagde; [tysk tale] Der er heller ingen, der skal slå her, sagde jeg. Det behøver du ikke at være bange. I skal holde ? ved jer selv. ? jeg tror, det var 200, der skulle afsted den dag. Og vi var inde og visitere dem. Vi tog alt fra dem, om så det var lokumspapir, så tog vi også det fra dem. De måtte ingenting have med dem. Så kom vi hen i et hjørne, og der står der en nydelig ung dame, og der var en hel pakke tøj, og så ser jeg på i det ene hjørne, der var der en krone. Så tænkte jeg; hvad er det? Det viste sig, hun var komtesse. Og jeg sagde selvfølgelig? konfiskere ? Nej sagde han. Jeg kommer aldrig til mit hjem mere. Mit hjem det var 4000 tønder land i Østpreussen. Jeg kommer aldrig hjem mere. Så sagde jeg; behold det men jeg er bange for, at det bliver taget, når de skulle igennem lejren i Kolding. Om så de tog det hele der, det ved jeg ikke. Det eneste soldaten? de fik lov at beholde der, det var deres uniform. De tog alt fra dem. Men der var også, der var jo køkken ? der hvor nu der er ? der er en eller anden restauration. Der var køkken der. Der var en dame, der bestyrede det. Hun var overlæge. Enke kan man sige. Manden var skudt i krigen. Og hun havde en hare en harekilling, hun havde dresseret og ? stå ret og så vifte? med benene. Og der kan jeg huske, vi var ?, og hun ville give kaffe. ? frikadeller til kaffe det ? Det er ikke frikadeller, det var, det var, det var lavet af en eller anden mel. Det smagte godt nok. Ellers så havde vi meget lidt med dem at gøre derinde.

JT: Grønbæk jeg tror du skal fortælle også - du skal fortælle nu, er du der som politimand. Jeg tror, du skal fortælle lidt om bevogtningen. Hvordan I var bevæbnede og sådan noget. Hvor skrap bevogtningen var og sådan noget. Det tror jeg - det er der mange, der ikke ved noget om.

JG: Se vagten var bevæbnet med maskinpistoler, og der kan jeg huske, jeg havde noget mas med det. Jeg havde været på hærens skydeskole et par gange og vidste, hvordan man skulle behandle de våben, og der lød instruksen på, at våbnet skulle være ladet og sikret. Det var jeg ikke inde på, fordi? fumlede de og fumlede de, så går skuddet. Næ det skal ikke være ladet. Det skal ? ? Og det fik de nu altså ret i. Jo hver mand havde en maskinpistol, og der var - vagten den var dobbelt. De gik sådan og mødte hinanden, og da kan jeg huske, at det var en stiltiende ordning, at de gik ind og spiste deres

middagsmad.

JT: I lejren?

JG: Nej - nej nej der måtte de ikke komme ind.

JT: ?

JG: Inde hos - ja vi havde også kantine. Vi havde køkkenchefer. Der var fire, der passede det der. Og en skønne dag der fik vi inspektion af en kanalje fra København - en politikommisær og han var meget brysk. Meget meget brysk. Og han tog jo de her fyre med ? fast ansatte. Så sagde jeg til ham; det bestemmer de ikke. Og det er min skyld. Det er mig, der står for det der. Så blev der ikke snakket mere om det. Men ellers i det hele taget så gik det ? godt nok. Der var frivagter. De havde det godt i det hele...

JT: Men I havde vagt døgnet rundt ikke?

JG: Jo jo jo jo.

JT: Hele vejen rundt.

JG: Ja.

JT: Gik I rundt?

JG: Hele vejen ja.

JT: Var der fodpatrulje hele vejen rundt?

JG: Ja alt.

JT: Hele døgnet?

JG: Hele døgnet.

JT: Der var nogen, der fortalte engang, at du var til hest. Passer det?

JG: Ja. Det kommer senere. Nå ja det kommer senere. Nå. Men jeg husker, det var oppe mod jul. Vi var - mine kone og børn - mine to drenge de fik lov at være der om sommeren i ferien. Vi havde frossen så meget, og det kostede ikke mere en 2½ i døgnet med ? og det hele. Det var ganske godt. Og der var også om julen. Der var jeg ene. Der var ? han var i København, og der kommer vagten op og siger; de provokerer. ? ja de var henne og synger ved hegnet, og det er provokation. Om ikke jeg ville sørge for, at de kommer væk.

- JT: Var det flygtningene, der stod og sang ved hegnet?
- JG: Ja. Det var ? tyske flygtninge.
- JT: Ja.
- JG: Og der kan jeg huske, de sang den her "Stille nacht hellige nacht" på tysk selvfølgelig. ? Og jeg gik derned og fik dem væk. Det har jeg faktisk i dag fortrudt.
- JT: Ja det kan jeg godt forstå.
- JG: Ja det har jeg fortrudt. Men jeg ville heller ikke, at vagten skulle komme og sige, at jeg ville ingenting lave.
- JT: Du vidste godt, hvad de sang?
- JG: Ja.
- HJ: Hvad det betød.
- JT: Ja hvad det betød.
- JG: Ja. Det vidste jeg. Nå men...
- JT: ? ja det der med - det er der mange, der egentlig ikke kan forstå. Nogen af vores gamle tilhører de ved godt, når I gik med maskinpistoler derude, så kan jeg jo sige til dig i dag, det vil de unge mennesker jo spørge om; hvad skulle I med dem. I måtte da ikke skyde nogen?
- JG: Næ. Det kan man godt sige. Men en sådan vagt der skal de have våben.
- JT: Det ved jeg godt. Men i dag vil man jo sige; at det er en flok - du har en hel flok ubevæbnede folk inden for hegnet.
- JG: Ja jo.
- JT: Og udenfor dem der kom ville besøge de tyske piger, de var jo normalt heller ikke bevæbnet?
- JG: Nej det var de, nej det var de ikke.
- JT: Ikke med geværer.
- JG: Men det var jo loven, der bød det. Og enten - lov følge eller landet fly.
- JT: Nå men nu er det heller ikke så usædvanligt længere. Men I havde da ikke noget

vagttårn og sådan noget derude. Havde I det?

JG: Jo jo. Jo jo.

JT: Oppe over og kunne kigge ud over...

JG: Ja ja. Det havde vi.

JT: Også med fast vagt?

JG: Ja det var næsten efter tysk mønster.

JT: Havde I det?

JG: Det kan vi godt sige.

JT: Hvad havde I så deroppe. Der havde I da ikke maskingeværer?

JG: Nej nej. Nej ? maskinpistoler det havde ? det aner jeg nu ikke, men men og så gik der jo rygter om engang, at tyskerne de kom fra havet af og ville have fat i flygtninge - have dem med hjem. Og ja jeg kan godt sige det, som det var. Der var en af kollegerne, der ikke sådan var helt med på noderne, og pludselig så hører han den her tøffen ude på havet, og det var knageme ikke en krydser eller en fregat. Det var en almindelig fiskerbåd. Man kunne nok høre det her. Og så - nu er det galt ? nu er det galt.

JT: Nu er der invasion.

JG: ? og ved du hvad den her ? han havde et par lange støvler til at snøre op og dem ? maskinpistolerne på nakken ?

JT: Ja.

JG: Ja.

JT: Jeg tror, vi havde - der var en enkelt en melodi, du godt kun tænke dig at høre Grønbæk. Det tror jeg da, vi skulle - hvad var det for en?

AN: Skulle vi have lidt musik?

JT: Ja. Jeg skulle vi ikke tage lidt musik nu?

AN: Ja jeg var i dag ude på hospitalet og besøge en god gammel ven af Seniortimen.

JG: Den sang den sang ?

AN: Ja. Og jeg vil her sende en hilsen til dig Johannes Juhl samt andre patienter på

hospitalet, som ligger og sveder derude nu. Men vi vil nu sende noget dejlig og lystig musik. Ivan Leth tivoliorkester vil spille, og jeg siger god fornøjelse.

[musik]

AN: Ja det var et festligt potpourri, og til dig Johannes vil jeg sige; der er tænkt på dig.

HJ: Og så værsgo til Grønbæk.

JT: Ja en ting jeg tror, vi skulle prøve at lige komme ind på også. Der er sikkert mange, der ikke ved, hvor lang tid det varede der. Hvornår vi kom af med de der tyske flygtninge. Hvor længe var du der ude? Hvor længe eksisterede lejren i Skallerup som flygtningelejr?

JG: Ja den begyndte - den begyndte nok - det var før, det var før, det var i hvert fald før, at krigen den sluttede. De blev jaget....

JT: Nej det var efter krigen, at den blev lavet derude, var det ikke det. Det er i seksog- 45 46 var det ikke det?

JG: Jo altså den blev lavet faktisk der som ferieby.

JT: Ja ja.

JG: Det har jeg da for øvrigt også sagt.

JT: Ja ja men før den tid havde vi jo flygtninge inde i byen i skoler og...

JG: Det var der jo på markedspladsen, og der var flygtninge i Frederikshavn, og det hele det blev samlet, som du også sagde, det blev samlet her i Skalleruplejren til slut.

JT: Og vi kom af med de sidste; siger du ikke, det var i 47 engang.

JG: Ja det gjorde vi.

JT: Den 1. august 47.

JG: 47 ja.

JT: Men de blev sendt hjem sådan i store portioner, kunne jeg forstå på dig?

JG: Ja de fleste det var 200 engang, ellers så var det småportioner, der gik. Og der var - jeg husker der var et par kløer, der sagde; det er ingen sag at komme hjem, for min far han er kommunist?forstander i Østpreussen, så det var jo godt nok. Men de fleste de ? i hvert fald de blev, de kom til Vesttyskland. Nej det var det, jeg kom fra. Vi havde altid besøg fra ministeriet. Det var den daværende provst Hermansen, han var

jo kirkeminister, og vi havde vores egen kantine eller messe? som vi ? må kalde det. Vi ? og der var lejrchefen, en der hed Richard Knudsen, han var også der og spiste og hans folk. Og så politibetjentene de havde deres ? deres egen. Og jeg husker, vi havde altid en flaske snaps stående, der var kold, og det var jo godt nok, og det kirkeministeren han kunne godt drikke en snaps, når dertil kom. Og så sagde vi til ham en dag; tag lige vi får en et gevær på nakken. Vi skal ned og skyde til måls her ved stranden. Det var han vældig med på, det var kirkeministeren. Så siger han blandt andet; jeg vil gerne ind i lejren. Det kan vi ikke give tilladelse til. Det er kun lejrchefen, der kan det. Også om de er minister. Og vi fik tilladelsen, og så skulle vi se et teaterstykke af ? skuespillere fra Berlin, og det var i papir det hele. Det var enestående. Det var enestående, og at det kunne lade sig gøre. Og vi havde en af de damer til at pille stikkelsbær? de her ? vi må regne med at lejren den ? ? Hende måtte vi sende tilbage. Hun kom knageme i shorts? ? det var vældigt. Hende måtte vi sende hjem ? hun fik det hun kunne spise, så måtte hun gå igen. Og så var der så mange af de her ris dernede de her med gule bær, og de kunne brænde, som det var krudt.

JT: Ja det er klittjørn sikkert.

JG: Og dem brændte? de her. Der var næsten ingen tilbage af ?

JT: ? der var da centralt køkken til dem. De fik deres mad dernede, gjorde de ikke. Fra et centralt køkken?

JG: Jo jo. Jo jo. Men de havde noget kakkel- der var jo noget kakkelovn hist og her. ? Jeg ved ikke, hvor meget brændsel de havde - de frøs. De lå på ? Det var ikke rigtige senge, de lå i. Altså jeg havde af og til ondt af det med dem. Også ? det var tyskere.

JT: Skal man nu have det. For hvordan havde vores politibetjente det dernede sydpå?

JG: Nemlig. Nemlig. Det var ikke godt. Vi havde fire mand - der var fire mand fra Hjørring, der måtte derned. Nej.

JT: Nå men det der med - jeg kan da fortælle en anden fra en anden side. Jeg var i Sønderjylland i 45, og vi modtog, vi modtog det, vi kaldte ?persons fra hele Europa. Altså forkert anbragte og folk som flygtede, som kom, som kom fra det ødelagte Tyskland. Nu sagde du mange af de der ? nogen af de der fra Østpreussen. Er det rigtigt, at de har sikkert været gående. Jeg husker, vi modtog sådan hele togstammer i Åbenrå, Padborg. De der der kom. Det var både SS-folk og alting, og de blev undersøgt, men jeg kan huske, noget der slår mig netop med det der. En dag der kom der sådan et gammelt ægtepar dansk ægtepar, der holdt fast ved deres danske statsborgerskab og har boet i Østpreussen et helt liv. Talt godt dansk. Det eneste de havde de to mennesker, det eneste de havde, det var et album med nogle fotografier, og så havde så havde den der gamle dame, hun havde en skudsmålsbog. Det var det eneste, de havde. Og ? nå ja hvordan har de været behandlet? De var gående fra Østpreussen, og så havde de altså kørte med tog det sidste stykke, ligesom dine her var gået fra Østpreussen men så tænk sig så tænk sig ja ? vores egne blev jo behand-

let ?, de blev hentet til aflusning dernede. Simpelthen. Vi havde sådan en anstalt, hvor vi blev afluset og så og så fik de ? og de så jo frem til - glædede sig til egentlig til at komme ind og ? folk var ved at gå ind og få deres folkepension i Danmark, men det var tragisk at se, hvordan sådan nogle mennesker de havde mistet alt...

JG: Ja det var forfærdeligt.

JT: Nu sagde du også, at I havde jeres egen kantiner, og I havde officerskantiner og sådan noget ? ? vi ? en del mens jeg var i Sønderjylland. Der arbejdede vi en del i (forbundslejren?) Der var den blevet lavet om. Vi havde jo blandt andet Fritz Clausen. Han var vældig god til at køre med trillebør og sådan noget. ? flyttet jord. Nå men apropos det der vi kører - vi boede i Åbenrå eller det ? mange politifolk. Vi boede på den tyske den gamle tyske konsulat deroppe. Den havde vi overtaget villaen. Der var for øvrigt et pengeskab fuldt af penge. Danske penge som var ugyldige, og så var der film fra alle de der tyske propagandafilm. Masser af dem. Nå men så tog vi til forbundslejren, og vi syntes egentlig, det gik vældigt godt dernede, for vi boede egentlig gratis. For vi boede sammen med fængselsvæsenet - vi gik ind og fik kosten der, og vi fik også anvist et værelse, og så fik vi jo vores diæter oveni. Det betød ikke noget dengang. Indtil der var en af de der overordnede, der siger sådan en kriminalassistent, han fandt ud af, at det var egentlig - vi kunne da ikke sidde der inde mellem almindelige mennesker og spise de der ganske almindelige, så vi måtte forlange vores egen kantiner. Det blev han meget upopulær ved. Ved du hvorfor? Vi kom nemlig til at betale for kosten. Det havde vi aldrig gjort.

AN: Nej det var også forkert.

JT: Og det var ikke meningen.

JG: Var du der i 45?

JT: Ja jeg var, jeg var, jeg var, jeg var nogle måneder i Åbenrå.

JG: Vi var der i 39.

JT: Vi var mange fra hele landet, der var der, og vi var der ude blandt andet for at modtage de der, der kom. Jeg kan huske, det vanskeligste vi havde - man skulle jo helst kunne engelsk og tysk og sådan noget, for vi skulle jo afhøre dem. Og der var jo mange, der var taget afsted. Vi havde for eksempel et hold piger fra Nordfinland, der var taget med deres tyske venner hjem. Og de snakkede kun finsk, og det er meget svært. Og dem skulle vi så hen og afhøre, hvorfor søren de nu var havnet et eller andet sted i Tyskland og så stod her. Men du siger de der i oppe i Skalleruplejren, de havde boet i Frederikshavn og inde i Hjørring, og de var egentlig gående herop mange af dem omtrent hele vejen. [afbrydelse]

[Side A slutter, side B begynder]

- JT: De flygtninge I havde derude ikke. De var gående mange af dem? Men de fik ikke lov at gå hjem. Da blev de kørt.
- JG: Sig mig hvordan var befolkningen dengang dernede i Sønderjylland?
- JT: Vi tog jo ud og lavede afhøringer. Befolkningen de var vældig flinke. Vi tog jo ud og lavede afhøringer. Vi arbejdede også med straffeloven jo. Og det første man fik at vide, når man kom til Sønderjylland, som jeg som var ukendt med det også unge mennesker, der kom, det var, at vi skulle aldrig gå ind og afhøre folk, der ingen flagstang havde.
- JG: Nå. Nej der kommer det.
- JT: Ja. Du var der i 39, var du ikke det?
- JG: Jo.
- JT: Hvad lavede du da?
- JG: ? jeg tror, det var midt i 39, der blev jeg udkommanderet til den dansk-tyske grænse. Og vi var hvor mange politifolk, det husker jeg nu ikke, men jeg husker, da vi skulle derned. Jeg var sammen med en landbetjent fra Brønderslev, og da vi kom til, hvad hedder stationen - Bramminge tror jeg nok, så stod vi af og gå ind og tag en eller anden genstand. Og da vi så kom ud, der holdt toget. Gud fader bevares. Det er nok toget til Ribe. Det må vi med. Vi steg op. Så siger den her; vil I til Esbjerg? ? ej. Ja så må I stoppe her midt på linjen, sagde Jens landbetjenten. For det brænder. Det brænder ved grænsen nu. Og vi kom endelig afsted. Det kostede ? vi måtte tage en bil i sidste ende og kom derned og blev ? af en overbetjent ?
- JT: Hvad hvad hvad det var i 39?
- JG: Det var i 39.
- JT: Hvad skulle I lave der? I kunne da ikke holde tyskerne ude?
- JG: Nej nej men nej men...
- JT: I havde vel kun en gummiknippel havde I ikke?
- JG: Men der kom vi i forbindelse både med spioner og alt muligt dernede. Vi boede på et vandrehjem, der hed store (Jønneve?)
- JT: Ja.
- JG: Og vi kørte om natten. Vi kørte uden lys. Vi måtte ikke have lys på cyklen. Og pistol i bæltet og langstav og alt det der. Der kunne jo komme - og der blev sagt til os; gå

ind til de steder, hvor der ikke er flagstænger og tal med folk. Men det ? de kunne ikke fordrage os.

JT: Nej nej.

JG: ? tror ? det var dollarprinsessen? Der var lyst derinde. Så får de øje på os. Vi sad med pistol i bæltet der. Så var vi nær blevet lynchet. ? cykel hjem. Det gik stærkt. Jeg var der til midt i midt i november måned. Og det var, og det var, der var regnvejr. Og der var frygteligt, der var frygteligt dernede. Det vil sige, det var en ubehagelig tid og være men der var ?, vi oplevede en hel del. Det ville vi ikke have undværet. Vi kom engang ind på en kro, der hedder ?, og der hørte vi tyske sange, og der var et billede af kejser Wilhelm den anden på væggen. Og vi kiggede til hinanden. Vi gik ind. De ville ikke servere for os. Så ? kollega fra Randers han ? pistolen i bordet. ? Og det fik vi. Så sagde jeg; nu ? true med pistol. Der er ingen, der har gjort os noget. Så sagde han; det er rigtigt, vi skal ned og besøge en mand. Det er en, der hedder Mathias Sørensen. Han er 102 år. Ham skal vi ned og besøge. Og det var også en, der boede der i nærheden af ? Og så siger jeg; mine bedsteforældre de var også med i krigen 1864. Vil du hilse dem, sagde jeg. Nej de er døde for 30 år siden. Ja man bliver jo gammel, sagde han.

HJ: Han var 102.

JG: Ja.

JT: Nej vi havde jo, vi havde jo det der ?, vi modtog de der flygtninge, og vi arbejdede dernede ? vi boede på, vi boede på det tyske konsulat i Åbenrå, og nu siger du, nu siger ? dig Nissen der siger; jamen den behandling flygtningene fik herude i Skalleruplejren, den var betydelig bedre end den...

JG: Ja vor herre bevares.

JT: Den var betydelig bedre. Man kan godt sige, i dag er der måske mange, der har svært ved at forstå, at man var nødt til at hegne dem inde, og man var nødt til - men man ønskede jo egentlig ikke, at de blev her. Der var jo mange, der godt ville blive hængende.

JG: Ja. Men ? i hvert fald alle.

JT: Og de blev sendt hjem. Der var, det var kun nogle ganske få stykker, som egentlig fik lov til at være her.

JG: Så det er ikke ? nu bliver de her, dem der kommer.

AN: Jamen i dag der udsteder man jo udgangsforbud rundt omkring. Hvad er så bedst?

JG: Udgangsforbud?

AN: Ja det gør man jo andre steder i verden i dag.

JT: Ja.

AN: Så holder man folk inde på den måde.

JT: Ja det gør man. Nå men det her var jo ?

AN: Det får jo aldrig ende sådan noget.

JT: Nej det var helt specielt. Men jeg kan da fortælle også, nu siger du det der, dengang vi var, vi skød jo også - nej det gjorde vi ikke, men efter krigen vi var i Sønderjylland. Der var mange sjove ting. Deroppe på det tyske konsulat der stod en pragtfuld buste af Hitler.

JG: Gjorde der det?

JT: Ja. I gips. Forgyldt gips. Ham henrettede vi en aften ude i haven med maskinpistoler. Og folk de klagede ikke over sådan noget dengang, fordi der var nogen der skød. ?

JG: Nej. Nej nej. Nej det var de vant til at høre.

JT: Vi havde jo, vi havde jo ? de der var dernede. Det er også, som du sagde; de kom af med alt, når de blev sendt hjem igen de flygtninge. Og det ? soldaterne også. Vi havde et kæmpestort område med biler. Og dem kunne man bare gå ud og hente, hvis man manglede en bil. Når vi manglede en bil.

JG: Var det før, du kom til Hjørring det der?

JT: Nej nej. Jeg har været - jeg blev sendt derud på ude?kommando. Jeg var på ude?-kommando. Men der kunne man bare gå ud og hente en bil, og så hængte man nummerplader på, og så kører den da. Ja det var der ingen, der tog sig af.

JG: Kan du huske ?-turen?

JT: Ja ja. Ja. Det var der ingen, der tog sig af ? man hentede biler. Og der stod sådan hele marker fulde. Grønbæk stadigvæk. Jeg tror, vi skal, ja vi skal en...

AN: Skal vi have et lille nummer igen?

JT: Ja.

AN: Ja jeg tror, vi skal lade Nat? Russel? og Ketty synge; "Lille Kettys lullaby".

[musik]

- HJ: Ja tak. Værsgo og fortsætte.
- JT: Tak. Vi var inde på før Grønbæk med aldersfordelingen derude med de tyske flygtninge. Der var jo egentlig kun gamle mænd og drenge, og så ellers piger var der ikke det?
- JG: Og de og de blev jo, de blev udnævnt til lejrchefer. Og de var knageme hårde. Ja det skal jeg love for. Ja det var ene ældre mænd. Der var ham friherren, det var en ung mand.
- JT: Hvordan kunne han være sluppet ind der? Var der nogen enkelte, der havde været i militæret...
- JG: Nej men han var en af de flygtninge, der kom med de andre.
- JT: Javel.
- JG: Han hjalp de ældre damer ombord på de lastbiler, der kom efter - ja de kørte i lastbiler ? og det var godt nok. I hvert fald så er vi glad for, at de er ude af - de kom ud af landet alle sammen.
- JT: Nå hvordan havde I det så, hvordan havde de det så i lejren. Beboerne rundt omkring lejren hvordan tog de det der? Kunne de holde de unge mennesker væk fra...
- JG: Åh der var langt, jamen der var langt til beboere der ?
- JT: Ja det var der vel nok.
- JG: Der var jo lige anneksen? der fra Størup. Gården Størup der. Sønnen han han havde (anneksen?) Han hans kone var økonom hos os.
- JT: Ja.
- JG: Og så var der ? jeg tror nok, der var fire piger. Så det var faktisk ? dyre forhold det der. Det kostede dyrt.
- JT: Jamen det har det da gjort, for jeg mener, I fik ? det var jo det man kalder ude?kommando ekstrabetaling til alle de...
- JG: Jeg tror, vi fik en femmer pr. døgn.
- JT: Ja det gjorde man dengang.
- JG: Ja ekstra.
- JT: Men nu siger du også, så kunne I have familien boende, var det for 2½ krone?

- JG: Ja de boede for 2½ ? krone.
- JT: Hvor lå hvor lå jeres kommandantskab...?
- JG: Ja kommandantskab det lå i...
- JT: I lå udenfor....
- JG: Længst ude oppe mod bakkerne.
- JT: Udenfor pigtråden selvfølgelig?
- JG: Ja ja. Ja ja. Det gjorde den. Og der kom en mand og fyrede hver nat - der var ikke til - vi kunne ikke holde varmen der.
- JT: Ja I havde kakkelovn selvfølgelig?
- JG: Ja kakkelovn. Ja det var pokkers til tider der. Alt brændsel det var vådt. Og der kan jeg huske, jeg skulle sørge for at skaffe brændsel, og jeg var så ude ved en bestemt skovej. Det var faktisk? taget - jeg tror nok, det var halvulovligt det der men ? men det var grønt, og det skulle man fyre med. Og ? så snart de var kommen af vognen, så ? det sammen så var det ene bladder det hele. Og det ?
- JT: I havde I havde - ja nu siger du det med at fyre ? du siger, I lå, det var sådan set kasserne, I havde. Var det folk fra hele landet de der reservebetjente, I havde. De var da ikke fra Hjørring?
- JG: Nej det var fra - ja det var - ja det var både herfra og derfra ja. De var fremmede mange af dem.
- JT: Ja der var sendt der til ikke?
- JG: Der var nogen af vores egne også, men der var mange af dem, der var fremmede.
- JT: Ja var der ikke det?
- JG: Jo og så ? huske ? at jeg gik på skolen der efter efter august - jeg var vel væk i fem måneder, og der var der en hel del reservebetjente der blev afskediget. Det var ? synd. Det var blevet lovet for eksempel, der var nogen, der studerede jura, der var lovet, at de kunne få lov at studere, mens de var ? ? 500. Og ikke nok med det, men jeg husker at ? undersøgt for tuberkulose, og der var fem, der faldt, og det anede de ikke, så det var næsten gråd og tænders gnidsel.
- JT: Der var fem af politifolkene.
- JG: Ja det var politifolk. Og de ? det var nogen, der havde været i tyske koncentrations-

lejre ja.

- JT: Ja. Ja. Der var en ja. Der var en, ja der var en hel del, der kom til at ? under det der. Men så blev hele så blev hele lejren afviklet?
- JG: Så blev den afviklet, og så blev der så lavet...
- JT: Så blev der lavet ferieby.
- JG: Ja så blev der ferieby.
- JT: ? ja så har man jo taget pigtråden ned. Det har vi jo set.
- JG: Jeg tror nok pigtråden, det blev - der var en vældig mergelgrav et stykke derfra. Der tror jeg, det blev hældt i.
- JT: Nå gjorde det det?
- JG: Nej de sagde, den var bundløs, og det var næsten rustet op det hele.
- JT: Ja det har næsten været rustet op det hele.
- JG: Ja det var det. Det var havet.
- JT: Men jeg vil da godt tro, som du siger har sagt nogle gange, nu bagefter kan man nok sige, at det var måske for hård en behandling, de fik?
- JG: Næ ja det nej det ved jeg ikke. Det ved jeg ikke. Der var lejre alle andre steder. Men de var da meget værre end det her. I hvert fald de fik da nogenlunde pæn behandling. De fik det, de kunne spise hver dag.
- AN: Ja men de var da også fredet. De var da hegnet inde. Man kunne ikke komme til at gøre dem fortræd.
- JT: Nå men det var nu ikke derfor, man heggede dem inde. Det tror jeg ikke.
- JG: Nej men jeg siger gud ske lov, at jeg håber ikke, at det skal ske mere det der. Det håber jeg ikke.
- JT: Jeg havde - nu tænker jeg på Sønderjylland også, ? tyskerne blev sendt hjem efter krigen. Kan du huske sheriffen dernede fra, var det fra Padborg, eller hvor var det, han var. Ham der kom sådan en togstamme med militærfolk, og de havde fået besked på, at de måtte jo ikke stå ud ved stationerne. ? underskrev ? du har godt hørt det ikke? Dernede sydpå. Og sheriffen ? han stod ude på perronen. Så var der en, der steg ud alligevel, og ham gav han selvfølgelig besked på at gå ind. Det ville han ikke. Så skød han ham. Så lagde de ham ind i toget, så kørte toget videre.

- AN: Ja for han skulle med toget.
- JT: Han skulle da med toget, for han var jo talt med. Men det skete der egentlig ikke manden noget for.
- JG: Men det her det her tog der står ? på togvognene. Det var lig. Det var løgn det der. Det var knageme - de kommer igennem byen.
- JT: Men du siger ? du siger også her, at der var et skilt, hvor der stod kommandantskab derude.
- JG: Ja.
- JT: Man var ikke helt - en anden ting jeg har tænkt på. I havde da slet ikke militær derude på noget tidspunkt, havde I det?
- JG: Nej nej. Nej nej.
- JT: I havde ikke noget med?
- JG: Nej nej. Nej nej.
- JT: Men på brigaden kom I ?, men dem har I ikke haft derude?
- JG: Nej der var ingen militær.
- JT: Nej det var der ikke.
- JG: Nej nej.
- JT: Det har I slet ikke haft?
- JG: Nej. Det klarede vi selv.
- JT: Men da vi havde flygtninge inde i byen, før de blev sendt derud altså under krigen, der var det jo kommunen. Det var (Jønler?) Var det ikke det?
- JG: Øh jo. Jo jeg tror nok, det var ham, der nærmest stod for det, tror jeg nok.
- JT: Ja var det ikke det?
- JG: Men de var på markedspladsen, og der var altid ballade ?
- JT: Der kom jo, der kom jo simpelthen besked, at nu skulle den skole ryddes, for nu kom der flygtninge, og så fyldte man dem ind ikke? ?

- JG: Vestre skole den blev jo også belagt med det samme. Jeg husker mælke- når mælke- kuskens han kom, så stod de og bed i det her smør. De trængte, de trængte til noget fedt. Og bagefter men ?? han kom hjem. Han var fuld af lopper. Han sagde, de kravlede her i renden her imellem ? Og lus det havde ? ikke hørt noget om, men lopper var der nok af.
- JT: Men det var nogen, man havde med. Grønbæk jeg tror, vi vil sige dig tak, fordi du kom op ?, og det var egentlig et emne, vi ikke rigtigt har hørt noget om før, og det var derfor, jeg bad dig komme. Og du er jo efterhånden voksen. Du er 92, er du ikke det?
- JG: Hvad for noget?
- JT: Er du ikke 92, eller fylder du 92?
- JG: Jeg bliver 92 her efter? jul.
- JT: Efter...?
- JG: Efter jul.
- JT: Nå gør du det?
- JG: Jah.
- JT: Jeg er født den 14. januar 1898.
- AN: Ja så kan man selv regne det ud.
- JT: Med lidt held så kan ? nå århundredeskiftet til.
- JG: Nej. Det er jeg nu ikke helt sikker på.
- JT: Det er du ikke sikker på?
- AN: Jo med lidt held. Jo det skal man være sikker på.
- JG: Men ? kan jeg ikke huske. Det er meget lidt i hvert fald, men jeg kan huske - så meget kan jeg huske, at min far han ville have givet mig et navn på den dag, der hed (Valentinusen?) Og det fik jeg altså ikke.
- JT: Du skulle have heddet Valentinus i stedet for?
- JG: Ja nemlig men...
- JT: Jeg synes, du skal være glad for, at du kom til at hedde Johannes. Vi er vældig glade

for, hvis du vil komme op og snakke med os en gang til.

JG: Det vil jeg.

JT: Og nu hørte vi lidt om det der ? En anden dag kan vi gå ind måske...

JG: Jeg vil komme så tit som muligt.

JT: ...og få landinspektør? ? fortælle os lidt om selve lejren hvordan den opstod.

HJ: Ja.

JT: Ja vi siger tak for det.

HJ: Ja.

AN: Nu hørte vi lige i lejren der var så mange ældre mennesker, og der var så mange damer. Så ville vi lade Johnny Reimer slutte af med "Der er alt for mange piger".

[musik]

HJ: Ja. Tak for det. Jeg vil også gerne sige dig tak hr. Grønbæk, at du vil komme her i aften.

JG: Ja ? glad for at komme her. Det har jeg altid været.

HJ: Ja. Vi vil også gerne høre forskellige ting ude fra verden omkring os her. Ja og så den næste udsendelse vi skal have, den kommer tirsdag den 27. juni klokken 20.00, og der har vi så tænkt os at tage en genudsendelse på manges opfordring med den 89-årige Johanne Pedersen Tørholmsvej. Det er Orla Kærgård, der har optaget den udsendelse, så den vil vi gerne sende den 27. juni, og så vil jeg også sige gerne sige tak til dig og tak til Therkildsen og tak til teknikken, og så vil jeg sige, så kommer Pinne med udsendelsen "Evergreens - glemmer du", og hun har en gæst i aften, og det er Else Jensen. Og det her det er Henny Jensen. Jeg siger også tak for i aften. Tak til alle.

[musik]

[slut]